

Н.Ф. Козырев в своїй монографії «Религиозное образование в светской школе» розглядає комплекс педагогічних проблем, що виникають в зв'язі з включенням релігійної складової в зміст шкільної освіти, а також показує сучасні моделі неконфесійного релігійного освіти на основі аналізу зарубіжного досвіду [3].

В катехизическому підході передбачено, що ми розглядаємо предмет інтроспективно, як люди, що знаходяться всередині даної системи цінностей і не піддаються їй критическому переосмисленню. Це некритический підхід. Саме в цьому і звиняють авторів і викладачів курсів «Християнської етики (Етики віри)» в українських школах. В неконфесійних формах освіти розробляється критический підхід до віри, який виявляється достатньо успішно працюючим як для віруючих, так і для невіруючих. Неконфесійне релігійне освіти визначається Н.Ф. Козыревим як «освіта, в якій акт віровчення не є складовою частиною освітнього процесу» [3, 128]. І це, напевно, правильно, якщо ми хочемо включати релігійний компонент в освіти на педагогічних початках. Тому що освіти, як таке, і віровчення дуже різні форми самовираження і різні види духовної активності людини.

1. Гегель Г.В.Ф. Філософія права. – М., 1990. – С. 227.

2. Кисельов С.О., Кундеревич О.В Традиційне та інноваційне в уявленнях про громадянське суспільство в Україні // Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська Академія». – Т. 57. – К., 2006. – С. 9.

3. Козырев Н.Ф. Религиозное образование в светской школе. – СПб., 2005. – 636 с.

І.М. Машкова*

АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ І ПРИНЦИП КОРИСНОСТІ У ВИХОВАННІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

В умовах переходу сучасної системи освіти і виховання на нову парадигму значно актуалізується проблема виховання ціннісних орієнтацій, духовних, загальнолюдських і національних цінностей,

* старший викладач кафедри іноземних мов Київського національного економічного університету імені В.Гетьмана

ціннісний підхід до формування особистості, зокрема до виховання фахівця. Особливої уваги вимагає підвищення рівня особистісно орієнтованого виховання студентів економічних спеціальностей, щоб вони могли самостійно та активно діяти, адаптуючись до умов життя, що змінюються, досягати високих меж соціальної взаємодії і духовного самовдосконалення.

Дослідження студентської молоді та молодіжних проблем завжди є дослідженням рушійних сил суспільних процесів, явищ, що зароджуються, які згодом можуть стати домінантними в суспільстві. Оскільки молодь є важливим об'єктом соціального, психологічного, філософського, культурологічного дослідження, що пов'язано з її роллю в забезпеченні політичної, економічної, культурної модернізації суспільства, вивчення проблем молоді дозволяє зазирнути у майбутнє та прогнозувати динаміку розвитку соціальних процесів у майбутньому.

Молодіжна культура значною мірою тяжіє до особистісно значущих ціннісних установок, які при соціальній реалізації можуть виявитися досить проблематичними. Діяльність педагога – вітальна, ціннісна, оскільки вона втілюється людьми та існує заради людей. Діалектична взаємодія викладача і студентів у цілісному педагогічному процесі є надзвичайно складним феноменом, який реалізує аксіологічні функції.

Сьогодні у національній суспільній свідомості співіснують і борються як мінімум дві системи цінностей – імпортована із Заходу, з елементами, характерними для буржуазного суспільства, і така, що поєднує традиційні цінності і цінності соціалістичні, які домінували в масовій свідомості у недалекому минулому. Колишні соціальні установки (колективізм, перевага суспільного над особистим) уже не розглядаються як основні. На перший план виходять ініціативність, незалежність, свобода самовираження. При цьому домінуючою виявляється прагматична тенденція. Цінності споживання превалюють над цінностями особистої самореалізації, а найбільш важливою якістю характеру молодшої людини виявляється ступінь її життєздатності. Причому все менше сприймаються справжні культурні цінності, частіше відбувається контакт із псевдокультурними зразками, процесами, носіями.

Відповідно до загального функціонального визначення, цінністю називається спосіб упорядкування світу, що відображає характер людської зацікавленості в чому-небудь. Поняття соціальної цінності

означає, що йдеться про таке упорядкування того, що відбувається, у ході якого формулюються максими, правила або норми взаємодії одного суб'єкта з іншим. Ці формули не просто описують, а узаконюють саме цей тип поведінки, санкціонують інтереси особистості, визначають межі права претендувати на що-небудь і в остаточному підсумку стають сенсом соціальної діяльності.

Поняття «цінності» пов'язане з поняттям «принципи». Однак принципи – це не цінності. Це те, що спрямовує людську поведінку, це внутрішнє переконання людини, основне правило поведінки. Вони фундаментальні та незаперечні. Досить часто ціннісні орієнтації, які знаходяться на рівні принципу, забезпечують злагоду в соціальних групах. Цінність як норма дозволяє посилити упорядкованість соціальних взаємодій, чітко окреслити виконання вироблених людством правил. На цьому рівні ціннісні орієнтації відображають позицію особистості за конкретної ситуації, орієнтовану на конкретні зразки поведінки, узагальнені принципи діяльності. Цінності-норми здатні реалізувати інструментальну функцію стосовно цінностей, які знаходяться на рівні ідеалу.

Субстанцію – основу світу людини – утворює діяльність, а її специфікація була усвідомлена та значною мірою виникла з появою капіталізму. За К. Марксом, капіталістичне виробництво «створює систему загальної корисності» (К. Маркс); бо навіть наука, так як і всі фізичні й духовні властивості людини, є носієм цієї системи загальної корисності («фізичний капітал», «соціальний капітал», «людський капітал»). Споживацьке ставлення до природи було і раніше, але відмінність сучасності від попередніх епох в тому, що тепер принцип корисності глобальний, раніше він мав локальний характер.

Оскільки комунізм, на який сподівався К. Маркс, реалізувався у вигляді «соціалістичного табору», принцип корисності став іще страшнішим – природу і людину почали знищувати не з користю, як при капіталізмі, а без неї. Тут проявив себе на повну силу принцип некорисності і недоцільності як основа людської діяльності. Цінність життя стала нульовою. Проте при капіталізмі людина також зазнала еволюції. І людське життя, і особа, завдяки боротьбі за права людини, набули високої цінності, наскільки це взагалі можливо. Людину вже не так жорстоко експлуатують, а експлуатація природи стала ще більшою. Ноосфера – це такий всезагальний стан світу, що сформувався на принципі всезагальної корисності як способу людського світовідношення, і шкідливість цього принципу засвідчує низка глобальних проблем сучасності.

Ціннісна орієнтація – вибіркова, відносно стійка система спрямованості інтересів і потреб особистості, зорієнтована на певний аспект соціальних цінностей, задає аксіологічний вектор життєдіяльності людини на ідеальному рівні.

Діяльнісний компонент ціннісної системи професійної сфери має особливе значення, оскільки лише у межах діяльності певного суб'єкта будь-які реальності – дійсні і уявні – вибудовуються в значеннєвий ряд, в ієрархію цінностей, в актуальний життєвий світ, який запам'ятовує неповторність долі цього суб'єкта.

Якою ж має бути сучасна духовна еліта та як її виховати? Серед провідних ознак духовної еліти І.Я. Зязюн визначає первинність моральних гуманістичних начал. На думку філософа, духовна еліта визначається передусім тим, що відшуковує нові моральні ідеали, шляхи відтворення великого суспільства, нові, більш досконалі, достойні засоби єднання людей, більш високі цілі, це орієнтація на служіння ближнім, країні, людству в цілому, не очікуючи визнання та нагород.

Виховання на основі цінностей – це основний шлях формування особистості студента як майбутнього фахівця, особливо у сфері глобальної світової економіки. У сучасній вітчизняній освіті необхідний перехід до інноваційної моделі проведення навчально-виховного процесу у вищій школі. Виникає потреба визнання особистісно орієнтованого виховання як специфічної організації навчально-виховного процесу у соціокультурному середовищі вищого навчального закладу, яка повинна створювати умови для особистісного росту кожного студента. Створення таких умов викликане потребами формування нової генерації фахівців (і економістів, і педагогів) – носіїв і джерел соціальної та професійної діяльності, високої культури, спроможних концептуально осмислювати та проектувати власну освітньо-виховну діяльність; здатних взяти на себе відповідальність за прийняття рішень.